

vu, je vytlačená na kvalitnom papieri, čo z nej robí publikáciu reprezentatívneho charakteru (rušivo môže pôsobiť iba skutočnosť, že čísla stránok v obsahu nekorešpondujú vo viacerých prípadoch s reálnymi stránkami). Prekvapuje potom skutočnosť, že autorka knihy je uvedená len ako editorka, hoci ide, podľa môjho názoru, o vedecký autorský text, kde by malo byť meno autora uvedené v titule. Naviac, ak by malo toto dielo v tiráži uvedené mená minimálne dvoch oponentov (ktorých toto dielo skutočne malo, uvedení sú však len na konci publikácie v podakovaní spolupracovníkom), publikácia by mohla byť aj z formálneho hľadiska zaradená do „vyššieho rangu“ – ako vedecká monografia. Podľa môjho presvedčenia spĺňa preto všetky odborné kritériá.

Publikácia z pera odbornej pracovníčky Muzea romské kultury v Brne Jany Polákovéj predstavuje čitateľovi jednak súčasný stav zbierkového fondu v predmetnej oblasti, ale umožňuje mu naviac, na príklade muzeálnych predmetov, lepšie pochopenie života našich Rómov v minulosti. Stáva sa tak nielen odbornou publikáciou pre úzky okruh odborníkov – romistov a etnológov, ale má všetky predpoklady osloviť aj širšiu verejnosť, ktorá sa zaujíma o tradičný život a kultúru Rómov.

Arne B. Mann

JAROMÍR JECH: KRAKONOŠ. VYPRÁVĚNÍ O VLÁDCI KRKONOŠSKÝCH HOR OD NEJSTARŠÍCH ČASŮ AŽ PO DNEŠEK. Praha: Plot, 2008, 439 s.

Objemná monografie Jaromíra Jecha o vládci Krkonoš si udržovala dlhounhou dobu aureolu jisté tajuplnosti, ktorá provázala osud očakávaných knih, jimiž však není přáno opustit stadium rukopisu. Jaromír Jech připravoval Krakonoše v průběhu osmdesátých let a na začátku let devadesátých jej dokončil. Naklada-

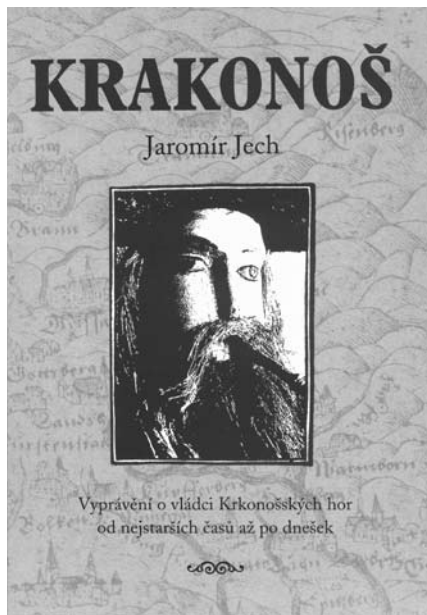
telství měl být královéhradecký Kruh, pro jehož vypravěčskou produkci psal Jech doprovodné texty (např. *Lžíce medu – špetka pepře* Václava Horyny) či sám připravoval různé výbory (např. *Pohádky ze Zapomenuté země* Dominika Filipa). Než však mohla kniha vyjít, přibližně ve stejné době zaniklo nakladatelství a zemřel autor. Rukopis tak putoval do Literárního archivu PNP, kde čekal na vydání více než patnáct let.

O existenci díla se vědělo a občas probleskla nějaká zmínka, která udržovala obecné povědomí, či nabídla indicie k jeho obsahu. Např. Marie Kubátová v předmluvě ke knize novodobých poudačků Kláry Hoffmanové *Krakonošoviny* (1995) píše: „Krkonoš má i svého kronikáře. Doktor Jaromír Jech, pracovník Ústavu etnografie a folkloristiky při ČSAV a pasecký chalupář, sebral všechny písemnosti z krakonošovské literatury, spočítal poudačkáře i literáty a zůstal ve své pozůstalosti 'Krkonošologii' o šesti stech stránkách.“ Dobrou představu si bylo možno udělat z anotované

bibliografie ve sborníku *Čtení o Krakonošovi* (2002), do níž byl zahrnut velmi podrobný obsah celé práce, a ze sborníku textů Evy Koudelkové *Krkonoš v literatuře* (2006), v němž autorka z Jechova rukopisu často čerpá.

Jechův *Krkonoš* je koncipován jako antologie vyprávění řazených chronologicky od 16. do 20. století. Sedm kapitol je věnováno sedmi obdobím vývoje postavy Krakonoše v literární tradici, osmá se zaměřuje na lidovou slovesnost. Všechny kapitoly jsou uvedeny doprovodnými texty charakterizujícími vybraná díla, jejich vzájemné vztahy a proměny krakonošovské tradice. Přestože je rozsah sekundárních textů poměrně značný, cílem nebylo nabídnout publikaci pro odborníky. Přednostní zřetel na široké čtenářské obecnost je znát již v úvodu nazvaném „Nerozluštěné hádanky“. Autor podává přehledné informace o původu Krakonoše, o etymologii jeho jména, o jeho podobách či funkcích v pověstech. Činí tak plynulým vypravěčským slohem, oslovuje čtenáře, jako by ho měl před sebou, a různými otázkami udržuje jeho pozornost a ponoření v tématu. Na konci mu pak navrhně, ať doprovodné texty „přelétne jedním okem“, pokud jej nebudou zajímat. Co však nemusí upoutat čtenáře dychtivého příběhu, to bezesporu zaujme hlubšího zájemce o téma, jemuž se dostane bohatství údajů, podloženého Jechovou suverénní erudicí.

V první kapitole se dostáváme do 16. století, kdy se vynořuje Krakonoš vy-podobněn na mapě Slezska a ve zmínkách v převážně německých kronikách a spisech geografického zaměření. Jech identifikuje jako nejstarší písemný doklad dílo *Wasser Spiegel* Christopa Irene z roku 1566 a líčí spletitou cestu, jak je objevil a jak tři roky trvalo, než z jeho údajně jediného dochovaného výtisku získal požadovanou kopii. Jaká škoda, že nemohl hledat v dnešní době s pomocí internetu – dozvěděl by se, že kniha je v šesti knihovnách v Německu a ve Vídni a že již proběhla její digitalizace. V ka-

pitole „Krakonoš se hlásí o svá práva“ vstupujeme do 17. století a spolu s Bohuslavem Balbínem a dalšími autory se setkáváme s jedním, jenž dominantním způsobem ovlivnil krakonošovskou literární tradici na dlouhou dobu. Johannes Praetorius na sebe strhl mnoho pozornosti již v monografii Artura M. Tuma-Patryho *Báje o Rybrcoulovi* [...] (1931) a také Jech mu věnuje více místa jak v doprovodném textu, tak v příběhové části.

O sto let dále nás posune kapitola „Galantní poklony“, v jejíž osvicenské době se Krakonoš mění z nevypočitatelného démona v bytost s lidskými potřebami, zejména s touhou po manželce. Význačné místo tu patří J. K. A. Musäovi a jeho pěti literárním kompozicím spojeným do navazujícího celku, které vyšly jako součást pětisvazkových *Volksmärchen der Deutschen*. Jech uveřejňuje jako ukázkou první z nich o únosu knížecí dcery do podzemního paláce nazvanou Jak se Krakonoš nešťastně zamiloval. Není bez zajímavosti srovnat Jechův překlad této novely, plné antických, biblických a mytologických odkazů, s překladem Dagmar Klímové ve sborníku *Čtení o Krakonošovi*. Jechovo podání je přístupnější a poznáme z něj zkušeného vypravěče. Čtvrtá kapitola „Tradice na přelomu“ nás zahne mnoha jmény – v 19. století přišla záplava knížek o Krakonošovi, v nichž však nalezneme, zvláště v německé literatuře, z látkového hlediska málo nového. Autoři zůstávají v područí toho, co již napsali Praetorius a Musäus. V české literatuře však přece jen nastává změna – kromě přijetí Klicperova pojmenování „Krakonoš“ namísto různých variant německého „Rübezahl“ jde hlavně o přechod Krakonoše do pohádkového žánru a literatury pro děti. V kapitole poprvé převažují příběhy českých autorů, německá produkce podle Jecha „přešlapuje na místě.“

V kapitole „Na výsluní“ se již dostáváme do 20. století, kde pokračuje trend knížek pro děti, ale současně tu máme osobnosti (Jana Weisse, Josefa Štefana

Kubína, Johanna Wüsten a Carla Hauptmanna), které ve své autorské tvorbě pro dospělé vracejí Krakonoši jeho mýtický rozměr. Poválečné období je náplní šesté kapitoly, v níž se Jech zabývá i polskými vyprávěními. Po odsunu Němců došlo ke stagnaci vývoje krakonošovské literatury a prázdné místo zaplnila polská produkce. Jech však konstatuje zanedbatelnou míru její inovace a vyzdvihuje o něco pozdější vyprávění česká od obratných vypravěčů jako Amálie Kutinová, Marie Kubátová, Josef Spilka ad. Autor zařazuje také dva exkluzivní texty napsané pro tuto knihu, jeden svůj vlastní a druhý M. Kubátové. Kapitola „Jak si o něm vyprávěl lid“ je čistě folkloristická. Jech se zaměřuje hlavně na otázku působení lidové slovesnosti na literaturu a komentuje v tomto smyslu mnohé povídky z antologie. Zmiňuje také sběratele nářečních textů v čele s J. Š. Kubínem a zdůrazňuje vklad lidových vypravěčů v pozici k pasivnímu přejímání příběhů z literatury. Poslední kapitola „Krakonošovské ozvuky“ se týká Jechovy současnosti a vstupu postavy vládce Krkonoše do populární kultury. Na závěr jsou připojeny bibliografické odkazy ke všem uvedeným vyprávěním, Jechova ediční poznámka a jeho medailon spolu s přehlednými informacemi o knize z pera folkloristy Petra Janečka. Záslužné je opatření knihy resumé ve třech jazycích. Ruku v ruce s velkým rozsahem textu je zařazeno i množství ilustrací, pořízených ve spolupráci s Miroslavem Kubátem. Jsou to jak o černobíle reprodukcí v textu, tak o barevné přílohy na křídovém papíře. Je chvályhodné, že nakladatelství Plot nesdílelo přepjatý skepticismus nakladatelky a badatelky Evy Koudelkové („Z hlediska dnešní ediční politiky a čtenářských zvyklostí je [knih]a v podstatě neotisknutelná a neprodejná.“) a věnovalo vydání publikace velkou péči. Vznikla tak významná monografie, která má potenciál nadchnout stejnou měrou čtenáře beletrie, folkloristy i literární historiky.

Jan Luffer

JAN LUFFER (ED.): STRAŠIDELNÝ CHRÁM V HORÁCH. JAPONSKÉ LIDOVÉ POHÁDKY A POVĚSTI. Praha: Argo, 2009, 245 s.

Nakladatelství Argo pokračuje ve své úspěšné a oblíbené edici *Mýty, pohádky a legendy* a na trh uvádí knihu s poutavým názvem *Strašidelný chrám v horách* a s podtitulem *Japonské lidové pohádky a pověsti*, což naprosto přesně vystihuje obsah této publikace. Etnolog a folklorista Jan Luffer, který v současnosti pracuje v Orientálním ústavu AV ČR, připravil poměrně obsáhlý výběr, celkem se jedná o 118 textů, z dobře známých i poměrně u nás neznámých příběhů. Japonský folklor začal být nejen v českých zemích, ale v celé Evropě populární hlavně v souvislosti s otevřením se Japonska západnímu světu po reformách, kterými započalo období Meidži (v letech 1868–1912). Do Evropy tak ve velmi krátké době doslova vtrhla „záplava“ japonské kultury a umění, v jehož rámci se začínají do evropských jazyků překládat i japonské literární texty (do té doby byl o ně zájem jen velmi malý). S překlady poezie pak přicházely ke slovu i texty lidového původu a vzápětí přímo lidové pohádky a pověsti. Do českých zemí tato vlna doráží na konci 19. století. První překlady japonských pohádek a pověstí sice obvykle pocházejí z jiných překladů (německých či anglických), ale jelikož česká japanologie v té době ještě prakticky neexistovala, tak ani jiná možnost nebyla. Na tuto tradici do jisté míry navazuje i J. Luffer, který texty vybíral a překládal také z anglických překladů japonských pohádek. Překladatel svůj výběr rozčlenil do dvou základních oddílů – „Pohádky“ a „Pověsti“, které následně rozdělil podle tematických okruhů do menších celků. V prvním oddíle najdeme mezi pohádkami i několik humorek. První část „Pohádek“ tak obsahuje blok *Kouzla, dobré a zlé síly, nadpřirození hrdinové* a najdeme tu např. obáva-

N Á R O D O P I S N Á

l'oune

4/2009

